

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: «Διαχείριση Πληροφοριών σε Βιβλιοθήκες, Αρχεία, Μουσεία»
Τμήμα Αρχειονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Πανεπιστημιακά αρχεία στην Ελλάδα: ανάπτυξη στρατηγικού σχεδιασμού για τη διαχείριση του αρχείου του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Μεταπτυχιακός Φοιτητής: Χρήστος Χρυσανθόπουλος (ΑΜ: 206682016)

Επιβλέπων: Καθηγητής Γεώργιος Γιαννακόπουλος

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα Πανεπιστήμια ιστορικά έχουν συμβάλει σημαντικά και αποτελούν έναν από τους κεντρικούς πόλους για τη διάσωση και την αξιοποίηση των αρχείων για επιστημονικούς και άλλους σκοπούς. Πώς, όμως, αυτά αξιοποιούν το αρχειακό τους απόθεμα και πώς διαχειρίζονται την καθημερινή τους γραφειοκρατία;

Σκοπός της διπλωματικής εργασίας είναι να χαρτογραφήσει και να παρουσιάσει την τρέχουσα διεθνή επιστημονική συζήτηση γύρω από την οργάνωση και διαχείριση των Πανεπιστημιακών Αρχείων (ΠΑ) και να αναλύσει το βασικό πλαίσιο για την ανάπτυξη στρατηγικού σχεδιασμού για τη διαχείριση του αρχείου του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής. Επιμέρους στόχοι της εργασίας είναι:

- η παρουσίαση της σημασίας και του ρόλου των Πανεπιστημιακών Αρχείων,
- η ανάδειξη των σύγχρονων αρχειονομικών προβληματισμών,
- η συνοπτική παρουσίαση της κατάστασης των πανεπιστημιακών αρχείων στην Ελλάδα και το εξωτερικό,
- η ανάδειξη προβληματισμών για τον στρατηγικό σχεδιασμό διαχείρισης του αρχείου του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ

Πανεπιστημιακό αρχείο ονομάζεται εκείνο που προκύπτει από την καθημερινή λειτουργία ενός ανώτατου εκπαιδευτικού ιδρύματος. Τα πανεπιστημιακά αρχεία, ως οργανωμένη δομή, βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην αποστολή τους στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού ρόλου των Ιδρυμάτων.

Το ενδιαφέρον για τη διάσωση των ιστορικών αρχείων των Πανεπιστημίων αρχικά, αλλά και τη διαχείριση του ενεργού τους αρχειακού υλικού, συστηματοποιείται από τη δεκαετία του 1950 και έπειτα.

1949 Τομέας για τα «Αρχεία Κολλεγίων και Πανεπιστημίων» της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων (College and University Archives Section-SAA)

1992 Τομέας για τα «Αρχεία Πανεπιστημίων και Ερευνητικών Ινστιτούτων» του Διεθνούς Συμβουλίου Αρχείων (Section on University and Research Institution Archives – SUV/ICA)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΠΛΟΚΗΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

- Ζητήματα αρχιτεκτονικής για τη διαχείριση της αρχειακής πληροφορίας
/ αναντιστοιχία πρακτικών σε σχέση με τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις
/ σημαντική προσκόλληση στο χαρτώο υλικό
/ έλλειψη συνολικών (ολιστικών) τεχνολογικών υποδομών
- Εφαρμογή τεχνολογιών μηχανικής μάθησης στη διαχείριση των αρχείων
- Προβλήματα με τη θεσμική συγκρότηση
- Σημασία τυποποίησης όλων των διαδικασιών με επίκεντρο όλες τις φάσεις της ζωής των τεκμηρίων (με έμφαση στα εξαρχής ψηφιακά τεκμήρια)
- Αναγκαιότητα ανάπτυξης ολιστικών προγραμμάτων διαχείρισης ΠΑ
- ΠΑ - ακαδημαϊκή κουλτούρα, έρευνα και εκπαίδευση / αρχειακή ορατότητα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΕΛΛΑΔΑ

1991 Ιστορικό Αρχείο Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

1996 Γεωπονικό Πανεπιστήμιο / Κέντρο Τεκμηρίωσης-Γεωργικό Μουσείο

2000 Πανεπιστήμιο Πειραιών και ΕΑΕ - Επιμόρφωση: «Εξειδίκευση φοιτητών, πτυχιούχων Α.Ε.Ι. και υπαλλήλων βιβλιοθηκών/αρχείων στην οργάνωση και λειτουργία πανεπιστημιακού αρχείου και τη χρήση νέων πακέτων Η/Υ»

/ Οι επέτειοι ίδρυσης των Πανεπιστημίων - σημείο διασταύρωσης με το ιστορικό αρχείο

/ Ανάπτυξη ιδρυματικών αποθετηρίων

2018 Ίδρυση Ιστορικού Αρχείου Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (ΙΑΠΑΘ)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

- Συλλογικότητες και Δίκτυα
- Ιστορικά Μεσαιωνικά Πανεπιστήμια (Κέιμπριτζ, Οξφόρδη, Μπολόνια κ.ά.)
- Αυτόνομα τμήματα ιστορικών συλλογών
- Αρχειακά Τμήματα εντός Πανεπιστημιακών Βιβλιοθηκών

HARVARD LIBRARY Help with... Collections Events & News Visit & About MyHOLLIS ASK HOURS

Home / Locations & Hours

Harvard University Archives

COLLECTIONS RESEARCH WHAT'S HAPPENING RECORDS MANAGEMENT DONATE ABOUT

TODAY: 11AM - 4PM SEE ALL HOURS

HIGHLIGHTS

At Harvard's repository of university and personal archives, find centuries of discoveries, pursuits, and the soul of Harvard, on campus and worldwide

- University records 1636 to now
- Faculty papers
- Student diaries and posters
- Photos, films, and web archive

Exhibits are free and open to the public. The reading room is open to researchers with Harvard ID and/or Harvard Library access pass.

[FULL ACCESS POLICY](#)

FOLLOW HARVARD UNIVERSITY ARCHIVES

You can find us on Instagram and Twitter

CONTACT

Pusey Library
Harvard Yard
Cambridge, MA 02138

[Directions](#)
archives_reference@harvard.edu

[MORE CONTACT INFORMATION](#)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

- Ίδρυση μετά από συγχώνευση
- Η αλλαγή ως ευκαιρία ανάπτυξης αρχειακού προγράμματος
- Η αλλαγή ως κίνδυνος απώλειας πληροφοριακού όγκου
- Οργανόγραμμα (αριθ. 68015/14-07-2023, όπως δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 4607/Β'/18-07-2023 απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου του Ιδρύματος)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΟΥ ΠΑΔΑ ΩΣ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Η ανάπτυξη του ΠΑ.Δ.Α. ως διάδοχου ιδρύματος των Τεχνολογικών Ιδρυμάτων Αθήνας και Πειραιά, καθώς και της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση ως προς τη διαχείριση του αρχειακού υλικού. Σύμφωνα με τις θεωρητικές προσεγγίσεις της Αρχειονομίας μπορούμε να αντιμετωπίσουμε το αρχείο του ΠΑ.Δ.Α. (παραβλέποντας το γεγονός ότι πρόκειται για νεοϊδρυθέν νομικό πρόσωπο) ως περίπτωση κατά την οποία **ένας οργανισμός καλείται να ασκήσει αρμοδιότητες ενός ή πολλών κατηργημένων οργανισμών**. Σε αυτές τις περιπτώσεις **τα ανενεργά τεκμήρια του ή τα τεκμήρια των κατηργημένων οργανισμών συνιστούν ξεχωριστά κλειστά αρχειακά σύνολα** (δεν δέχονται νέα τεκμήρια, αφού ο παραγωγός τους έχει τερματίσει τη δραστηριότητά του). Τα τεκμήριά του ή τα τεκμήρια των κατηργημένων οργανισμών που χρησιμοποιούνται διοικητικά από τον οργανισμό, ο οποίος ασκεί εφεξής τις εν λόγω αρμοδιότητες, ανήκουν στο αρχειακό του σύνολο. Αν όμως εξετάσουμε το ζήτημα με την οπτική ότι **έχουμε έναν καινούριο οργανισμό, ο οποίος δημιουργήθηκε για να ασκήσει τις αρμοδιότητες τριών κατηργημένων οργανισμών και υπάρχει αναμφισβήτητη συνέχεια αρμοδιοτήτων ανάμεσα στους καταργημένους και τον διάδοχο οργανισμό, τότε το αρχειακό σύνολο παραμένει ανοιχτό** (το αρχείο εξακολουθεί να δέχεται τεκμήρια από παραγωγό που συνεχίζει τη δραστηριότητά του) παίρνοντας το όνομα του νέου οργανισμού.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΡΧΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Π.Α.Δ.Α.

Η Πολιτική Διαχείρισης Τεκμηρίων θέτει τις αρχές για την αποτελεσματική διαχείριση των πληροφοριών του Πανεπιστημίου. Εφαρμόζεται σε όλα τα τεκμήρια –χαρτώα ή ηλεκτρονικά–, τα οποία δημιουργούνται ή χρησιμοποιούνται από το προσωπικό. Τα βασικά στοιχεία της πολιτικής αυτής, όπως έχουν αναδειχτεί στην επιστημονική βιβλιογραφία και στις διεθνείς πρακτικές, είναι:

- Τα αρχειακά τεκμήρια του Πανεπιστημίου είναι ζωτικά εταιρικά περιουσιακά στοιχεία.
- Το προσωπικό πρέπει να γνωρίζει ποιες πληροφορίες διατηρούνται και που αυτές βρίσκονται.
- Όλα τα τεκμήρια –χαρτώα ή ηλεκτρονικά– πρέπει να οργανώνονται με συστηματικό τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται ότι μπορούν να ανακληθούν εύκολα και γρήγορα.
- Οι πληροφορίες πρέπει να φυλάσσονται με ασφάλεια, ώστε να αποτρέπεται η παράτυπη/παράνομη δημοσιοποίησή τους.
- Όπου χρειάζεται τα δεδομένα πρέπει να διαχέονται με τρόπο, ώστε να αποφεύγεται η επαναδημιουργία πληροφοριών που ήδη υφίστανται και να αποθηκεύονται δεδομένα χωρίς αυτό να χρειάζεται.
- Τα τμήματα θα πρέπει να διαθέτουν πίνακες διαχείρισης για να ελέγχεται η απόρριψη των διοικητικών τεκμηρίων, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική διαχείριση και η ελεγχόμενη και νόμιμη καταστροφή τους.
- Τα τεκμήρια ζωτικής σημασίας πρέπει να προστατεύονται ώστε να εξασφαλίζουν τη συνέχεια της δραστηριότητας του Πανεπιστημίου.
- Τα ηλεκτρονικά μηνύματα αποδεικνύουν τις αποφάσεις και τις πράξεις του Πανεπιστημίου και πρέπει να τύχουν της ίδιας αποτελεσματικής διαχείρισης με τα άλλα χαρτώα ή ηλεκτρονικά τεκμήρια.
- Μοναδικά τεκμήρια που αποτυπώνουν την ιστορία του Πανεπιστημίου δεν πρέπει να καταστρέφονται.
- Πρέπει να υπάρχει σαφής κατανομή της ευθύνης μεταξύ των τμημάτων για κάθε έκφανση της διαχείρισης των τεκμηρίων συμπεριλαμβανομένων: της ταξινόμησης, της ανάπτυξης πινάκων διαχείρισης και της εκκαθάρισης των τεκμηρίων.

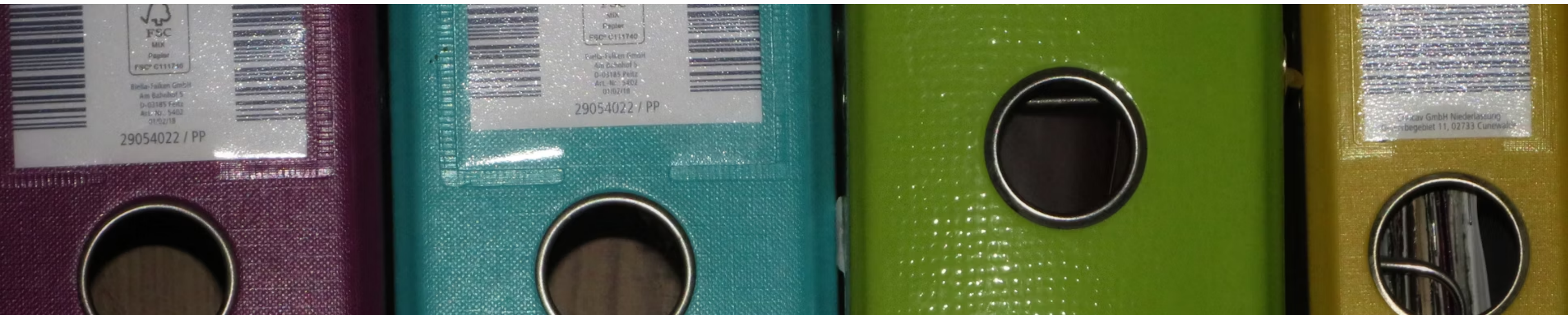
Μια αρχειακή δομή/υπηρεσία/πρόγραμμα/τμήμα είναι αναγκαίο να είναι αποτέλεσμα μιας συντονισμένης και επιστημονικά έγκυρης δραστηριότητας ανάπτυξης, η οποία θα καθοδηγείται από συνεκτικές πολιτικές, μεθοδολογία και διαδικασίες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΑΡΧΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

- Προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη ενός ολιστικού αρχειακού προγράμματος
  - / δημιουργία ενιαίας πολιτικής
  - / θεσμοθέτηση αυτόνομης δομής
  - / δημιουργία εγκαταστάσεων με κατάλληλες προδιαγραφές
- Εξειδικευμένοι επαγγελματίες/αρχειονόμοι:
  - / Καθιέρωση φυσικού και πνευματικού ελέγχου του αρχειακού υλικού
  - / Αναγνώριση και τεκμηρίωση της προέλευσης ή της σχέσης μεταξύ των δημιουργών και των παραγόμενων συνόλων/συλλογών
    - / Διατήρηση της αρχικής τάξης, όταν αυτή υπάρχει
    - / Διατήρηση της ακεραιότητας της προέλευσης μέσα από τη μη ανάμειξη τεκμηρίων
    - / Ανάπτυξη λογικών επιπέδων οργάνωσης, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει οργάνωση
- Παροχή υπηρεσιών

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η εφαρμογή αρχειακών προγραμμάτων και λειτουργία δομών στα Πανεπιστήμια μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματικότερη λειτουργία, την εξοικονόμηση πόρων, στην τεκμηριωμένη διαχείριση των ιστορικών τους αρχείων και την αρχειακή ορατότητα. Ειδικά στην παρούσα φάση με τις αλλαγές που επήλθαν με την ίδρυση του ΠΑΔΑ, μέσω της συγχώνευσης παλαιότερων ακαδημαϊκών οργανισμών, δεν υπάρχει ένα συντονισμένο ολιστικό αρχειακό πρόγραμμα. Είναι αναγκαία η ανάπτυξη στρατηγικών, καθώς οι ποικίλες αλλαγές έχουν δείξει στο παρελθόν πως είναι δυνατό να οδηγήσουν στην καταστροφή ή απώλεια σημαντικών αρχείων τόσο για τη λειτουργία των οργανισμών όσο και για την έρευνα. Σε αυτή την κατεύθυνση είναι αναγκαίο να τεθεί κεντρικά στο Πανεπιστήμιο προς συζήτηση το ζήτημα των αρχείων του ως «πρόβλημα» δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός συνολικού αρχειακού προγράμματος. Παράλληλα, θα ενισχυθεί η καλλιέργεια αρχειακής συνείδησης και πανεπιστημιακής κουλτούρας μέσα από αυτή τη διαδικασία.

Πανεπιστημιακά αρχεία στην Ελλάδα: ανάπτυξη στρατηγικού σχεδιασμού για τη διαχείριση του αρχείου του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

Αιγάλεω, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Φεβρουάριος 2024